

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

Departament Pomocy i Integracji
Społecznej
Dyrektor
Grzegorz Baranowski

DPS-I.055.6.2023.PM
Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

Szanowny Panie,

na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z petycją z dnia 4 maja br. w sprawie pomocy socjalnej, zasiłku socjalnego, zasiłku dla bezrobotnych, uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Na wstępie, należy wskazać, że zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901), pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zasada subsydiarności wyrażona w tym przepisie oznacza więc, że pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb. Instytucja ta ma zatem charakter pomocniczy w zakresie wsparcia osób w pokonywaniu życiowych trudności, a także dopełnia świadczenia, które prawnie zabezpieczone są przez inne systemy. Osoby ubiegające się o pomoc z systemu pomocy społecznej powinny zatem w pierwszej kolejności skorzystać z przyznanych im przez przepisy innych ustaw uprawnień, z własnych zasobów majątkowych (pieniężnych i niepieniężnych) oraz z własnych możliwości działania.

Jednocześnie informuję, że w systemie pomocy społecznej występują różnorodne świadczenia, o charakterze pieniężnym (zasiłki) i niepieniężnym (np. usługi opiekuńcze, pobyt i usługi w ośrodkach wsparcia). Przepisy ustawy o pomocy społecznej, wśród świadczeń pieniężnych, przewidują między innymi:

- zasiłek stały – przysługujący osobie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy,
- zasiłek okresowy – przysługujący w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego,
- zasiłek celowy – może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, ogrzewania, w tym opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom i rodzinom, których dochody przekraczają ustawowe kryteria, można przyznać pomoc finansową w formie bezzwrotnego specjalnego zasiłku celowego lub innych świadczeń na zasadach zwrotnych.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej uzależnione jest od wysokości dochodu. Kryteria dochodowe podlegają weryfikacji co 3 lata, z uwzględnieniem wyniku badań prognozy interwencji socjalnej. Badania prognozy interwencji socjalnej dokonuje Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, kierując się zasadami określonymi w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 7 października 2005 r. w sprawie prognozy interwencji socjalnej. Obecne kryteria dochodowe obowiązują od dnia 1 stycznia 2022 r. Oznacza to, że od tej daty uległy podwyższeniu (z 701 zł na 776 zł i z 528 zł na 600 zł) kwoty kryteriów dochodowych uprawniających do ubiegania się o świadczenia pieniężne z pomocy społecznej oraz kwoty niektórych świadczeń.

Zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej za dochód uważa się sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub w przypadku utraty dochodu z miesiąca, w którym wniosek został złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pomniejszoną o:

- 1) miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych i koszty uzyskania przychodu;
- 2) składki na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ubezpieczenia społeczne określone w odrębnych przepisach;
- 3) kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że katalog obciążeń pomniejszających dochód, jak i katalog przychodów odliczanych od dochodu określony w art. 8 ust. 3 i 4 oraz 4a ustawy jest na gruncie tej ustawy zamknięty, a co za tym idzie – każdy pozostały rodzaj dochodu niewymieniony w ww. regulacjach należy wliczyć do dochodu osoby/rodziny.

Ponadto zauważyć należy, że świadczenia z systemu pomocy społecznej udzielane są co do zasady na wniosek osoby zainteresowanej. Sytuacja każdej osoby lub rodziny wymagającej wsparcia rozpatrywana jest indywidualnie, a pomoc powinna być dostosowywana do zdiagnozowanych potrzeb wynikających z trudnej sytuacji, w jakiej dana osoba lub rodzina się znajduje. W każdym przypadku, o tym czy dana osoba (rodzina) kwalifikuje się do otrzymania świadczeń z pomocy społecznej (oraz ich zakresu i formy) decyduje dyrektor (kierownik) ośrodka pomocy społecznej na podstawie informacji zebranych podczas rodzinnego wywiadu środowiskowego przeprowadzanego przez pracownika socjalnego, a osobie niezadowolonej z podjętej decyzji przysługuje prawo do wniesienia odwołania do samorządowego kolegium odwoławczego.

Jednocześnie warty podkreślenia jest, że do zadań pomocy społecznej należy nie tylko udzielanie przewidzianych ustawą świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Istotną formą wsparcia jest również praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności funkcjonowania w społeczeństwie przez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

W związku z powyższym informuję, że tutejsze Ministerstwo nie planuje dokonania zmian w ustawie o pomocy społecznej w kierunku postulowanym w treści petycji.

Odnosnie poruszanych przez Pana w treści petycji kwestii dotyczących Wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 informuję, że realizowany od 1 stycznia 2019 r. Program zapewnia pomoc zarówno osobom starszym,

niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji.

Program dofinansuje również posiłki dowożone osobom dorosłym (np. niewychodzącym z domu ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które same nie są w stanie ich przygotować.

Należy podkreślić, że program „Posiłek w szkole i w domu” jest programem wspierania finansowego gmin w zakresie realizacji zadań własnych o charakterze obowiązkowym określonych w art. 17 ust. 1 pkt 3 i 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, a także dożywianie dzieci jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Należy także zauważyć, że gmina jako jednostka samorządu terytorialnego cechuje się samodzielnością w działaniu, co oznacza, że posiada ona swobodę w decydowaniu o sposobie realizacji zadania dożywiania dzieci, uczniów oraz zapewnienia posiłku osobom dorosłym na swoim terenie. W powyższym kontekście Pana postulat dotyczący „zniesienia zasad narzucania sposobu i miejsca oraz dostarczenia obiadu z Programu” należy uznać za niezrozumiały.

Dodatkowo wyjaśniam, że ze środków przekazywanych w ramach Programu gminy udzielają wsparcia osobom spełniającym warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz spełniającym kryterium dochodowe w wysokości 200% kryterium, o którym mowa w art. 8 ww. ustawy:

- 1) dzieciom do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
  - 2) uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej,
  - 3) osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w szczególności osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym
- w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Od 1 stycznia 2023 r. kryteria dochodowe w ramach Programu wynoszą odpowiednio 1552 zł – dla osoby samotnie gospodarującej, 1200 zł – dla osoby w rodzinie.

Natomiast odnosząc się do Pana postulatu dotyczącego „dodania do nazwy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej – słusznie brakującego członu Pomocy Społecznej” wyjaśniam, że zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2022 r. poz. 1188 oraz z 2023 r. poz. 1234) ministerstwo tworzy, znosi lub przekształca Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia.

Stosownie do powyższego informuję, że rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 października 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej (Dz. U. poz. 1735), w drodze przekształcenia Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dniem 6 października 2020 r. zostało utworzone Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Kolejno, rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2021 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rodziny i Polityki Społecznej (Dz. U. poz. 1473) dotychczasowy zakres działania Ministra Rodziny i Polityki Społecznej został rozszerzony i objął również dział praca.

Jednocześnie wskazuję, że w skład Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej wchodzi komórki organizacyjne obsługujące sprawy z działu administracji rządowej „zabezpieczenie społeczne”, „rodzina”, „praca”.

W tym miejscu, w kontekście obowiązującej nazwy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej należy również zauważyć, że pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, o czym wprost traktuje art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

W związku z postulatem domagającym się zniesienia niewolnictwa pańszczyźnianego w Polsce informuję, że obecnie w Polsce obowiązują 33 akty prawne zakazujące pracy przymusowej. Najważniejsze z nich to: Konstytucja RP, Konwencja nr 29 dotycząca pracy przymusowej, Kodeks karny, Kodeks pracy, ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawa o cudzoziemcach.

Międzynarodowa Organizacja Pracy definiuje pracę przymusową tak: „praca, do której osoba nie zgłosiła się dobrowolnie i która jest wykonywana w sytuacji zagrożenia karą stosowaną przez pracodawcę lub inną stronę trzecią względem osoby pracującej”. Jeśli są Panu znane sytuacje, w których dochodzi do jakichś form pracy przymusowej, to proszę o tym informować Państwową Inspekcję Pracy oraz prokuraturę.

Niezrozumiały jest w powyższym kontekście Pana postulat „wprowadzenia zasady przeznaczenia części zasiłku dla bezrobotnych na odpłatne lub w części odpłatne świadczenie usług” przez bezrobotnych. Jeśli miałyby to charakter obowiązkowy miałyby to charakter pracy przymusowej.

Odpowiadając na postulat wprowadzenia zasiłku dla bezrobotnych przysługującemu każdemu zarejestrowanemu w urzędzie pracy informuję, że w ocenie Ministerstwa obecnie obowiązująca zasada przyznawania prawa do zasiłku po przepracowaniu określonego okresu czasu i na określony czas jest słuszna i obowiązuje praktycznie we wszystkich krajach UE. Przede wszystkim przyznawanie wszystkim prawa do zasiłku spowodowałoby zmniejszenie wśród części bezrobotnych ich zainteresowania podejmowaniem pracy. Ponadto spowodowałoby to zmniejszeniem się środków dostępnych na aktywne formy przeciwdziałaniu bezrobociu takie jak: prace interwencyjne, staże, szkolenia itp., których rezultatem jest zwiększanie się liczby osób aktywnych zawodowo. Dodatkowo, informuję, że osoby bezrobotne w trudnej sytuacji materialnej mogą się ubiegać o wsparcie z pomocy społecznej. Jednak, jak już wyżej wspomniano może się to odbyć po wykorzystaniu własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Ministerstwo postuluje natomiast wprowadzenia pewnych zmian w obowiązującym obecnie systemie przyznawania zasiłków utrzymując ogólną zasadę, że zasiłek przysługuje przez określony okres czasu i po przepracowaniu określonego okresu czasu.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku
Grzegorz Baranowski
Dyrektor
Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/